

Predmet: Rudice

Viši sud u Beogradu – Odeljenje za ratne zločine

Broj predmeta: K. Po2 3/2020

Krivično delo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SRJ

Okrivljeni: Nezir Mehmetaj

Glavni pretres: 25. 11. 2024.

U nastavku glavnog pretresa usledilo je iznošenje završnih reči stranaka.

Završne reči tužioca:

U završnoj reči, zamenik tužioca za ratne zločine Vasilije Seratlić naveo je da Javno tužilaštvo za ratne zločine (JTRZ) u potpunosti ostaje pri navodima optužnice. Iz svih izvedenih dokaza proizlazi da je optuženi Nezir Mehmetaj kriv po svim tačkama optužnice, dok je odbrana optuženog tokom postupka bila neosnovana i nejasna, te usmerena na izbegavanje odgovornosti. Tužilac je naglasio da je ustanovljeno činjenično stanje: da je u vreme dešavanja postojao nemeđunarodni oružani sukob, a da je optuženi Mehmetaj bio pripadnik Oslobodilačke vojske Kosova (OVK), što je utvrđeno, pre svega, na osnovu fotografije na kojoj je obavljeno veštačenje najsavremenijim softverom. Zaštićeni svedok pod pseudonimom „Atar” u svom iskazu navodi da je viđao Mehmetaja u Rudici u uniformi i da je nosio pušku. Da je optuženi Mehmetaj bio pripadnik OVK potvrdili su i svedoci oštećeni Slavica Vratnica, koja je u svom iskazu izjavila da je čula da je optuženi bio glavni, kao i Salih Mustafaj i Milutin Dašić. Kao materijalni dokaz da je optuženi bio pripadnik i vođa OVK, JTRZ je priložilo i fotografiju kuće Nezira Mehmetaja sa natpisom da je to štab OVK. U zapisniku o saslušanju optuženi je izjavio da je u leto 1999. godine boravio u selu Rudice i da je tu došao iz Albanije kako bi pronašao oca za koga se kasnije ispostavilo da je u pritvoru u Nišu. U vezi sa prvom tačkom optužnice, tužilac je naglasio da su iskazi svedoka Milutina i Ljubiše Došića, Vojislava Dubka i Slavice Vratnice saglasni, da su čuli da je optuženi odveo iz svojih kuća, mučio i ubio Mihaila, Dragana, Jovanku i Dragutina Dašića i Zorku Šiljegović. Tužilac smatra da je nesumnjivo dokazana i tačka 2 optužnice, u kojoj se optuženi tereti za ubistvo Ramadana Jelaja. Nakon što se Jelaj vratio u selo tokom jula 1999. godine, optuženi ga je maltretirao, jer je saradivao sa meštanima srpske nacionalnosti, na silu ga je odveo, ubacio u auto i nakon toga ga niko više nije video. O nestanku Ramadana Jelaja svedočili su Milutin i Ljubiša Dašić, Slavica Vratnica i Vojislav Dubak. Saglasno tački 3 optužnice, više svedoka je izjavilo da su čuli da je optuženi izveo Zorku Šiljaković i da je ona od tada nestala. Na sličan način je dokazano da je optuženi Mehmetaj pljačkao srpske i romske kuće u selu Rudice i nakon toga ih palio. Svedoci su saglasni u svojim izjavama da se ne osećaju bezbedno i da trpe

pritiske zato što svedoče, te da ne pominju neposredne svedoke zbog njihove bezbednosti. Tužilac za ratne zločine je takođe napomenuo da su sve žrtve iz optužnice bile civili.

Tužilac se u drugom delu izlaganja osvrnuo na svedočenja svedoka odbrane Kumrije Mališev i Dževata Jelaja, napomenuvši da su oba iskaza u suprotnosti sa iskazima ostalih svedoka. Za svedokinju Kumriju Mališev, ćerku pokojnog Ramadana Jelaja, naveo je da je izjavila da ima *tempori* amneziju i da nije htela da prihvati poziv JTRZ da svedoči, jer se ničega ne seća. Na konstataciju tužioca za ratne zločine da je lažno svedočenje krivično delo, svedokinja je izjavila „nisam to namerno uradila”. Tužilac smatra da je na ovu svedokinju nesumnjivo izvršen pritisak da svedoči. Dževat Jelaj je svedočio da optuženi nije bio pripadnik OVK, te da je njegovog oca Ramadana odveo Bujar Bajraktari, koji je i pobio sve one ljude. Prema rečima tužioca, odbrana preko ovog svedoka pokušava da okrivljenog smesti na drugo mesto tokom zločina. Za razliku od ova dva svedoka, iskaz svedoka Saliha Mustafe je jasan, uverljiv i životan i Mustafa potvrđuje da Kumrija nije govorila istinu, zbog čega je JTRZ i tražilo suočavanje svedoka Kumrije i Saliha.

Na kraju izlaganja, tužilac je naveo da su neke od otežavajućih okolnosti koje treba uzeti u obzir prilikom odmeravanja kazne težina izvršenog krivičnog dela, odnos okrivljenog prema oštećenima, nedostatak kajanja, kao i to da je okrivljeni ranije osuđivan za delo za elementima nasilja. Olakšavajućih okolnosti nema. Javno tužilaštvo za ratne zločine predložilo je da se optuženi osudi na zatvorsku kaznu u trajanju od 15 godina.

Završne reči odbrane:

U završnoj reči, branilac optuženog advokat Mihajlo Bakrač izjavio je da je nesporna činjenica da Tužilaštvo nije uspeo da dokaže nijednu od pet tačaka optužnice, odnosno da opravdanu sumnju nije uspeo da podigne na nivo dokazanih činjenica. Branilac je spočitao tužiocu da u svojoj završnoj reči „nije pružio analizu već čitanje iskaza svedoka koje smo već čuli”. Branilac se osvrnuo na materijalne dokaze, pogotovo na fotografiju na kojoj je navodno Mehmetaj, a koja je uzeta sa *Facebook* profila izvesnog Branislava Pavlovića 20. januara 2020. godine, skoro 20 dana nakon što je Mehmetaj uhapšen. Istu fotografiju objavio je dnevni portal „Blic” 27. aprila 2019. godine navodeći da je na fotografiji prikazan Džafer Gaši. Fotografiju su veštačili Dejan Ćirković, diplomirani inženjer saobraćaja, Zoran Stanković i veštakinja Suzana Matejić, koja je odbijala da obavi veštačenje, jer joj je bilo jasno da isto ne može da brani. Na kraju je stručna saradnica optuženog, veštakinja Marija Đurić utvrdila da nema pouzdanih pokazatelja da je na fotografijama iz 1999. i 2020. godine ista osoba, jer su prethodni veštaci propustili da uzmu u obzir razlike i nužnih minimum 15–16 karakteristika kojima bi se utvrdilo da se radi o istoj osobi. Drugi materijalni dokaz koji je priložilo JTRZ je video klip sa *Youtube*-a koji je nepoznatog porekla, problematičnog sadržaja, te se ne zna ko je autor videa niti da li je montiran. Kao najveći propust JTRZ-a, odbrana je istakla nemogućnost tužioca da obezbedi svedočenje zaštićenog svedoka pod pseudonimom „Atar”. Ovaj svedok je prvi iskaz dao 29. juna 2020. godine, 6 meseci posle hapšenja Mehmetaja. Tokom davanja iskaza, branilac nije želeo da postavlja pitanja, smatrajući da je iskaz uzet protivzakonito. Zaštićeni svedok „Atar” je tokom dešavanja iz optužnice kojima je svedočio imao samo 14 godina, te se postavlja pitanje da li je sposoban i podoban da prenese to čemu je

svedočio. Kao primer ovoga, advokat Bakrač je pomenuo da je „Atar” u svom iskazu naveo da je 1999. godine svakodnevno vozio auto, iako je u to vreme bio maloletan.

Branilac optuženog je pomenuo i svedoke optužbe za koje je ustanovio da su svi posredni, „reklakazala” svedoci, koji su o navodima optužnice čuli od drugih osoba, recimo od Ajše Nošaj, koja je preminula, a da pre toga JTRZ od nje nije pribavio iskaz. Sa druge strane, jedini neposredni svedok je svedokinja odbrane Kumrija Mališev, koja je u svom svedočenju izjavila da je njenog oca Ramadana Jelaja odvela grupa Bujara Bajraktarija, što je potom potvrdio i njen brat Dževat Jelaj. Odbrana je istakla da bi bilo neuobičajeno da sudsko veće prenebregne svedočenje neposrednog svedoka, a da je JTRZ trebalo da traži medicinsko veštačenje ukoliko su mislili da nije sposobna da svedoči. Naprotiv, Kumrija Mališeva je odgovarala jasno i decidirano.

Advokat odbrane Milić Konstantinović je priložio pismenu završnu reč, gde je izložio pregled predmeta, dao ocenu dokaznih predmeta koji su izvedeni tokom postupka i njihovu međusobnu vezu. Branilac je ukazao na to da JTRZ nije uspeo da za tri godine dovede zaštićenog svedoka „Atar” da svedoči, što je bila njihova obaveza. Tužilaštvo je ovog svedoka tražilo na adresi u Beogradu skoro dve godine, a tek nakon što je glavni pretres počeo iznova usled promene predsednika sudskog veća, službeno je zatražen izveštaj granične policije u kojem se uočava da je svedok 12 puta ulazio u Srbiju, te da je iz nepoznatih razloga 9. jula 2020. godine, kada je postupak već bio u toku, po ubrzanom proceduri, on dobio pasoš Srbije. Advokat je istakao da nema dokaza da su svedoci optužbe trpeli pritiske od strane optuženog, već su svi svedoci *kao po komandi* naveli da im se pretilo. Problematizovao je i činjenicu da je JTRZ u tajnosti ispitivalo Kumriju Mališevu u Nemačkoj, te da se zapisnik o saslušanju ne nalazi u spisima predmeta, iako su advokati odbrane morali o tome da budu obavješteni.

Branilac Konstantinović je mišljenja da tužilac nije uspeo da dokaže da je tokom dešavanja obuhvaćenih optužnicom postojao oružani sukob na Kosovu, pa se samim tim i krivično delo za koji se optuženi tereti ne bi moglo podvesti pod ratni zločin protiv civilnog stanovništva. On je ponovio nalaze advokata Bakrača da su materijalni dokazi uvedeni na volšeban način i da nije utvrđena njihova autentičnost i relevantnost, dok su svedoci optužbe isključivo bili posredni svedoci koji su o događajima čuli *iz treće ruke*. Takođe, ponovio je da je Kumrija Mališev, svedokinja odbrane, bila jedini neposredni i kredibilan svedok u ovom predmetu. Nakon njenog svedočenja, tužilac je pozvao Saliha Mustafu i Vojislava Dubka kako bi se njeno svedočenje anuliralo.

Branionci optuženih su zaključili da je odbrana od samog početka bila dosledna, jasna i životna, da su dokazali da je Mehmetaj pre septembra 1999. godine živeo i radio u Švajcarskoj, o čemu su i podneli pisane dokaze. Smatraju da JTRZ nije dokazalo postojanje oružanog sukoba i da optuženi nije izvršio krivično delo za koje je optužen, te su predložili oslobađajuću presudu i ukidanje pritvora.

Završna reč optuženog:

Optuženi je izjavio da u potpunosti prihvata završne reči svojih branilaca. Naveo je da se on nalazi u pritvoru već pet godina, iako nema nikakve veze sa događajima na Kosovu 1999. godine te ne zna od čega se brani. Optuženi je od svoje 18. godine u Švajcarskoj, gde radi teške poslove, zbog kojih je do sada imao 13 operacija. Tokom postupka je dobio i šećer. Izjavio je da je on rođen u Jugoslaviji, da je odavde otišao kao Jugosloven, da živi i radi sa drugim nacionalnostima i da on i njegova deca ne znaju da mrze. Na kraju izlaganja, optuženi je zamolio sudsko veće da ga oslobodi.

Izricanje presude zakazano je za 6. decembar 2024. godine, sa početkom u 10.30 časova.